

DRUŽINSKI TEDNIK

Leto XIII.

V Ljubljani, 1. maja 1941.

Štev. 18 (602)

Danes:

Italijanščina za Slovence

(Gl. str. 9.)

Ni moder, kdor veliko reči zna, ampak ta, kdor zna, česar mu je treba.

Slovenski rek

»DRUŽINSKI TEDNIK«

Izhaja ob četrtkih. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva 14/III. Poštni predal št. 345. Telefon št. 33-32. — Račun poštne hranilnice v Ljubljani št. 15.393. — Rokopisov ne vračamo, nefrankiranih dopisov ne sprejemamo. Za odgovor je treba priložiti za 3 din znak.

NAROČNINA

1/2 leta 20 din, 3/4 leta 40 din, vse leto 80 din. V Italiji na leto 40 lir, v Franciji 70 frankov, v Ameriki 2 1/2 dolarja. Drugod sorazmerno. — Naročnino je plačati vnaprej.

CENE OGLASOV

V tekstem delu: enostopenjska petinpa vrsta ali njen prostor (višina 3 mm in širina 55 mm) 7 din; v oglasnem delu 4 1/2 din. V dvobarvnem tisku cene po dogovoru. Notice: beseda 2 din. Mali oglasi: beseda 1 din. Oglasni davek povsod se posebej. Pri večkratnem naročilu popust.

DUCEJEV RAZGLAS

Menjalni tečaji in valute na ozemlju bivše kraljevine, ki so ga zasedle italijanske čete

Rim, 25. aprila.

»Gazzetta Ufficiale« objavlja naredbo Duceja, Prvega Marsala Imperija Poveljnika operativne vojske na vseh frontah, zadevajočo menjalne tečaje in valute na ozemljih bivše kraljevine Jugoslavije, zasedenih po italijanskih Oboroženih Silah.

Naredba določa, da je na omenjenih ozemljih vsak dolžan sprejemati v plačilo mimo krajevne valute tudi italijansko in albansko valuto, to pa po naslednjem tečaju: 30 lir = 100 din (333,33 din = 100 lir); 4,30 alb. frankov = 100 din (2083,33 din 100 alb. frankov). Prepovedana je vsakršna kupčija, ki bi pomenila med navedenimi valutami drugačno kakor zgoraj določeno razmerje.

Vsakišno trgovanje z drugimi valutami kakor italijansko, albansko in jugoslovansko, kakor tudi z vrednostnimi papirji, glasočimi se na drugačni valuti kakor italijansko, albansko in jugoslovansko, je izključno pridržano. Nac. Zavodu za izmenjavo s tujino, ki ga izvršuje s posredstvom Italijanske Banke Albanske Nacionalne Banke ter Kreditnih poslovalnic, ki jih v to pooblasti Vrhovno Poveljstvo v sporazumu z Ministrom za Menjalne tečaje in Valute.

Izvoz blaga in kakršnih si bodi drugih predmetov drugim kakor na ozemlju Italijanske Države in Albanske Kraljevine je dovoljen samo s poprejšnjim dovoljenjem pristojnega Civilnega Komisarja, ki od slučaja do slučaja odloča o dovoljenju, oziraje se tudi na obliko in modaliteto plačila. Dovoljenje se ne more podeliti, kadar gre za predmete umetnostnega, starinskega ali zgodovinskega pomena. Prepovedano je: razen v primeru drugačne odredbe:

1. Uvoz Državnih novčanic ter novčanic italijanske albanske in jugoslovanske Banke s katerega si bodi drugega ozemlja kakor z ozemlja Italijanske Države in Kraljevine Albanije; 2. Izvoz takih novčanic drugim kakor na ozemlja Italijanske Države in Kraljevine Albanije.

Tisti, ki potujejo z ozemljih bivše Kraljevine Jugoslavije, zasedenih po italijanskih Oboroženih Silah, kamor koli razen na ozemlja Italijanske Države ali Kraljevine Albanije, lahko vzamejo s seboj italijanske valute do zneska 250 italijanskih lir odn. albanske valute do zneska 60 alb. frankov.

Prebivalci ozemelj bivše Kraljevine Jugoslavije, zasedenih po italijanskih Oboroženih Silah, ki so zapustili ta ozemlja, pa se dokončno vračajo nanje, lahko imajo pri sebi jugoslovanske valute do zneska 200 din.

Brez poprejšnjega dovoljenja pristojnega Civilnega Komisarja je prepovedan uvoz in izvoz nakazil, menic in vsakišnih vrednostnih papirjev mimo navedenih, glasečih se v italijanski, albanski ali jugoslovanski valuti, drugim kakor na ozemlja Italijanske Države ali Kraljevine Albanije.

Prepoved ne velja za tiste, ki imajo od pristojnega Italijanskega ali albanskega carinskega oblastva potrdilno listino o poprejšnjem prenosu naznačenih novčanic in vrednostnih papirjev na ozemlja Italijanske Države, Kraljevine Albanije ali bivše Kraljevine Jugoslavije.

Uvoz državnih ali kakršnih si bodi vrednostnih papirjev, obveznic in delnic vsake vrste, glasečih se v kakršni

koli valuti in zadevnih odrezkov s katerega si bodi drugega ozemlja kakor z ozemlja Italijanske Države ali Kraljevine Albanije je dovoljen samo s poštno pošiljko, naslovljeno na eno izmed zgoraj navedenih Bank ali Kreditnih poslovalnic. Omenjene Banke in Poslovalnice, ki prejmejo po pošti od drugod kakor z ozemlja Italijanske

Benito Mussolini, Predsednik Kraljevske Italijanske vlade in Duce italijanskega naroda.

Države ali Kraljevine Albanije omenjene vrednostne papirje, jih smejo obdržati v depozitu po poprejšnjem dovoljenju Civilnega Komisarja, če naj depot velja v korist osebam, bivajočim na ozemljih Italijanske Države, Kraljevine Albanije ali bivše Kraljevine Jugoslavije, zasedenih po italijanskih Oboroženih Sil, ali pa tudi — ne da bi bilo treba katerega dovoljenja — če naj velja v korist osebam, bivajočim drugje kakor na ozemljih Italijanske Države, Kraljevine Albanije ali

bivše Kraljevine Jugoslavije, zasedenih od italijanskih oboroženih sil. Izvoz državnih vrednostnih papirjev vsakišnih obveznic in delnic, glasečih se v kateri si bodi valuti, in zadevnih odrezkov drugim kakor na ozemlja Italijanske Države ali Kraljevine Albanije se sme izvršiti samo s poprejšnjim dovoljenjem pristojnega Civilnega Komisarja.

Brez poprejšnjega dovoljenja pristojnega Civilnega Komisarja so prepovedana:

1. Vplačila in izplačila pod kakršnim koli naslovom in v kakršni koli obliki vsot v dinarjih, ki pomenijo razpoložljivo uporabo v kakršni koli si bodi valuti, obstoječi drugje kakor na ozemljih Italijanske Države, Kraljevine Albanije in bivše Kraljevine Jugoslavije, zasedenih po italijanskih Oboroženih Silah;

2. omenjena vplačila in izplačila, ki pomenijo razpoložljivo uporabo v kakršni si bodi valuti, obstoječi na ozemljih Italijanske Države, Kraljevine Albanije ali bivše Kraljevine Jugoslavije, zasedenih od italijanskih Oboroženih Sil pripadajočim osebam, bivajočim zunaj teh ozemelj.

Prepovedano je brez poprejšnjega dovoljenja pristojnega Civilnega Komisarja:

1. Vsakišno razpolaganje v korist osebam, bivajočim zunaj ozemlja Italijanske Države, Kraljevine Albanije in bivše Kraljevine Jugoslavije, zasedenih po italijanskih Oboroženih Silah, nanašajočih se na Državne vrednostne papirje, obveznice in delnice, glaseče se v kakršni si bodi valuti in obstoječe na ozemljih bivše Kraljevine Jugoslavije, zasedenih po italijanskih Oboroženih Silah ter tam deponirane;

2. Vsakišno razpolaganje v korist osebam, bivajočim na ozemljih Italijanske Države, Kraljevine Albanije ali bivše Kraljevine Jugoslavije, zasedenih po italijanskih Oboroženih Silah, nanašajočih se na vrednostne papirje, omenjene v prejšnji točki in pripadajoče osebam, bivajočim zunaj ozemlja Italijanske Države, Kraljevine Albanije in bivše Kraljevine Jugoslavije, zasedenih od italijanskih Oboroženih Sil.

Civilni Komisarji imajo pooblastilo, da s svojimi odredbami po zašiljanju vojskih in carinskih oblastev tudi mimo navedenih določb izdajajo navodila v svrhu uravnave malega krajevnega prometa s sosednjimi ozemliji.

V nadaljnjem se navajajo kazni, določene za prekršilce določb odredbe, ki stopa z današnjim dnevom v veljavo.

za nakupe in storitve v zvezi s stanjem, ustvarjenim z zasedbo, in to posebno od italijanske vojske in italijanskih oblastev in njih uslužbencev. Vsakdo more plačati nakupe in storitve le v italijanskih lirah ali dinarjih po že določenem razmerju.

Člen 2.

Prepovedano je uvažati dinarje v slovensko ozemlje, zasedeno po italijanski vojski, iz Kraljevine Italije in iz drugih držav kakor tudi iz ozemlja bivše Jugoslavije, ki ni zasedeno po italijanski vojski.

Prav tako je prepovedano uvažati italijanske lire iz tujih držav in iz

General Ugo Cavallero, vrhovni poveljnik italijanskih oboroženih sil na grškem bojišču.

Mussolinijeva zahvala generalu Cavalleru

Ministrski predsednik Mussolini je poslal vrhovnemu poveljniku italijanskih oboroženih sil v Albaniji, armadnemu generalu Cavalleru, brzojavko, v kateri mu je izrazil svojo najvišjo pohvalo za doseženo zmago. Brzojavka se glasi:

General Cavallero, Tirana. — Ob tej uri znage Vam želim izraziti svoje najvišje priznanje za Vašo zaslugo, da ste v štirih mesecih pripravili vse potrebne in zadostne pogoje za zmago italijanskega orožja. Bistvo teh pogojev je bilo, da je bil spridlo njih strit sleherni sovražni odpor in da se je vsem borcem vlija vsaka materialna in moralna pobuda za veliki udar. Naj velja moje visoko priznanje Vam za Vaše delo, vsem poveljstvom in četami! Naj zanj vsi zvedo! — Mussolini.

ozemlja bivše Jugoslavije, ki ni zasedeno po italijanski vojski.

Člen 3.

Prepovedano je izvažati iz slovenskega ozemlja, zasedenega po italijanski vojski, razen dinarja vsako drugo valuto, vstevši italijansko liro, in sicer ne le v ozemlje bivše Jugoslavije, ki ni zasedeno po italijanski vojski, temveč tudi v katero koli drugo državo.

Dovoljeno je le izvažanje lire iz slovenskega ozemlja, zasedenega po italijanski vojski, v kraljevino Italijo.

Člen 4.

Ustanove, organi in uradi bivše Jugoslavije in bivše dravske banovine,

Naredbe Kr. Civilnega Komisarja

Naredba o poštni, telefonski in telegrafski tarifi

Kr. Civilni Komisar za zasedeno slovensko ozemlje

ODREJA:

Poštna tarifa za notranji promet na slovenskem ozemlju, zasedenem po italijanski vojski, se razširja na vse poštne pisemske pošiljke, brzojavke in telefonske pogovore v Italijo

Ta odredba stopi v veljavo dne 23. aprila 1941-XIX.

Kr. Civilni Komisar

za zasedeno slovensko ozemlje:

EMILIO GRAZIOLI.

Naredba o denarnih in valutnih zadevah

Kr. Civilni Komisar za zasedeno slovensko ozemlje, na podlagi svojih odredb št. 1 in št. 6 z dne 20. oziroma 22. aprila 1941-XIX, objavljenih v Službenem listu Kr. Civ. komisarjata št. 33 z dne 23. aprila 1941-XIX.

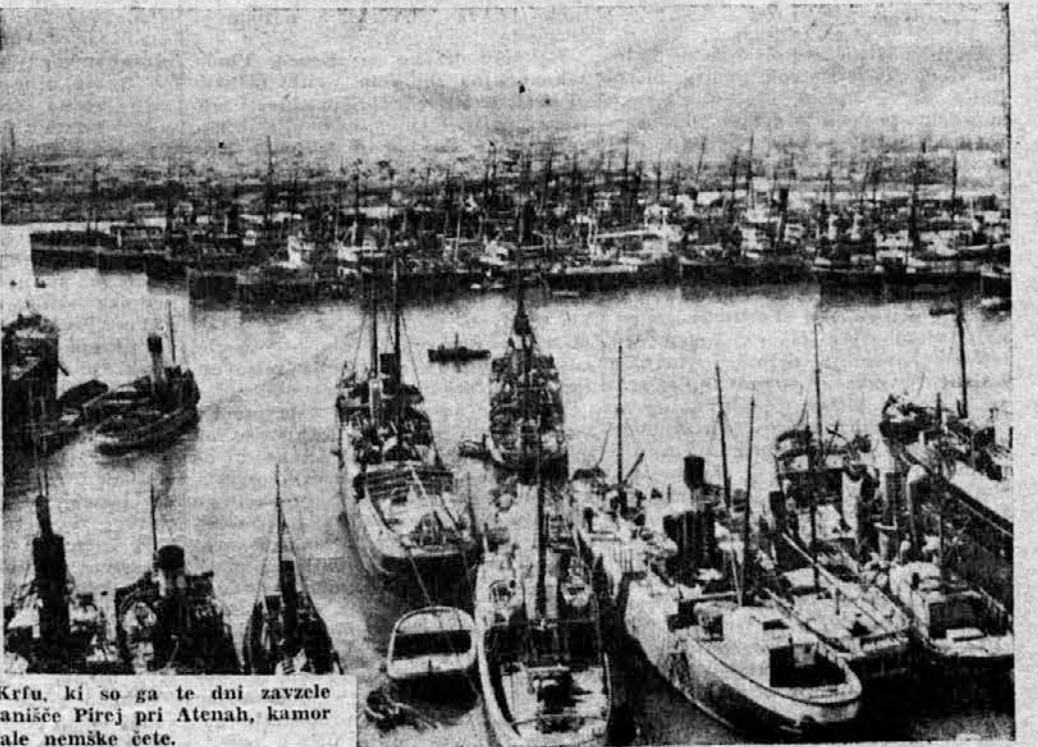
ODREJA:

Člen 1.

Uporaba italijanske lire kot plačilnega sredstva na slovenskem ozemlju, zasedenem po italijanski vojski, se ne sme smatrati kot ukrep za konvertiranje ali zamenjavo med obema valutama, temveč le kot obveznost za pravne osebe in zasebnike, da morajo sprejemati italijansko liro kot plačilo

Na levi: Trdnjava na otoku Krfu, ki so ga te dni zavzele italijanske čete. Na desni: pristanišče Piraj pri Atenah, kamor so te dni vkorakale nemške čete.

Bodimo vsak dan mlajši!

Staranje je slaba navada

V naši moči je, da ostanemo mladostni

Če po več letih srečamo kakšnega znanca, se navadno najprej začudimo. Češ, glej kako se je postaral. Zdi se, kakor da je postal nebrizen za starost in da se ji je brez upiranja uklonil. In vendar bi vsakdo izmed njih lahko bil vsaj na videz mlajši. Mladosti ne moremo obdržati, življenje jo odnese s seboj, lahko si pa ohranimo mladostnost še v tako imenovanih zrelih letih, vse do skrajne meje starosti.

Posebno nas postarajo: vnemarnost v obnašanju, nesmiselne navade in razni podzavetni živčni gibi. Po malem postajajo pogostejši, dokler nekaterih takšnih živčnih vzgibov ne delamo že kur mehanski, ne da bi se jih zavedali. Omahnemo na stol in stegnemo noge; čehljamo se po glavi; grizemo nohte; pri mizi se vnemarno obnašamo. In v svoji sebičnosti se še ne zavedamo, kakšni se zdimo svojim bližnjim.

Vse te podzavetne navade nas spominjajo na vnemarnost starih ljudi, ki je pogosto očitnejša in bolj izdajalska kakor njih leta. Nikakor ne trdim, da je ljubko dekletu, ki žveči svojo ovratno verižico že stara. Prepričan sem pa, da se bo prej postarala kakor dekletu, ki skrbno pazi na vsa svoja dejanja. To velja tudi za ljudi, ki si radi gladijo lica, se sčipljejo v uhlje, si trebijo nos, manejo roke, šeegetajo brado in čehljajo po glavi.

Tudi z nogami se radi igramo. Ali lahko prisežem, da še nisi nikoli, ko si sedel prekritih nog in bral kakšno knjigo, pustil da ti je brezpetnik zdrknil na palec in si z nogo počasi risal kroge v zrak?

Mnogi ljudje že besedico ne izgovorijo s strašnim pačenjem obraza. In koliko je takšnih, ki se kar venomer na smeh drže! Zdi se, da je nekakšen idiotski vražiček pričaral na njihov obraz ta klavirni smehljaj za vekomaj. Nihče ni venomer srečen! Mladost se smeje samo, kadar se ji zaohče, ali če je vesela in razigrana. Večni smehljaj starosti je pa samo krinka.

Gibi mladega človeka so hitri in podzavetni. Opazujemo pa za spremembo starega gospoda, ko kadi smotko; z odmerjenimi, počasnimi gibi jo ponese do ust in jo počasi potegne. Še sam se ne zaveda, da je postal počasen, da njegova prožnost pojema in da postajajo njegovi gibi mehanski.

In pazimo na držo. Starec, ki sede v naslonjač, se najprej zavali vanj, kakor da bi bil ton težak, potem pa zlezze v dve gubi. Mlad človek že instinktivno ne sede rad v naslonjač, če pa že sede, se pa bodisi nasloni in izproži noge, ali se pa skloni naprej in si podpre roke s komolci na kolenih; drža mladega človeka izraža življenje, drža starega človeka pa slabotnost in bolehnost.

In samo pogledimo, kako star človek vstaja. Najprej se opre na naslonjalo svojega stola — tega ne smemo nikoli storiti, če hočemo učinkovati mladostno — in šele nato se s trdom postavijo na noge. Mladina skoči s stola kakor pero, ko se sproži. Človek srednjih let naj ne stori ne tega ne onega. Če sedi pravilno, to se pravi, če sedi pokonci in potegne želodec navznoter, hrbtenica ne potrebuje naslonjala, drža pa učinkuje prijetno in neprisljano in prav zato mladostno.

Vsako izmed nas ima sam v sebi skrivitega sovražnika, ki mu venomer prigovarja: »Uredi si tako, da ti bo udobno in prijetno. Zakaj neki bi se trudil?«

K prvim nedostatom starosti moramo prištevati pojemanje glasu. Zato zabičavam vsakomur, ki se boji postaranja in ki bi se rad zdel mlajši: »Govori glasno!« Premikaj ustnice, daj svojemu glasu življenja in podarka. In če že drugače ne moreš nič početi s svojim glasom, tedaj vsaj zabriši tisti moledujoči, tožeči ton govora. Prav ta otožni nosiljoči ton je namreč prvo znamenje bližajoče se starosti.

Mnoge filmske zvezde so si dale svoje spanice obiti z zrcali. To sicer ni lepo in ne prijetno, toda koristno. Vsak trenutek imajo pred seboj same sebe in svoje napake in se lahko hitreje poboljšajo. Nadzorujejo se. In to že pomeni, da imajo voljo, ostati mlade.

Vendar moramo pa tudi v tem pogledu nekaj pripomniti: nikoli ne igraj! Če se boš objestno in navihano vedel, se še ne boš zdel mlad. Veseli večni mladenič in nagajivo staro dekletce se nikoli nista bila mlada.

In kaj pomaga, če vsak dan četrt ure telovadiš, če pa ves ostali čas ne delaš drugega, ko da ležeš vase? Če pa ves dan pravilno stojš, hodiš in sediš, ne potrebuješ nobenih posebnih vaj.

Obraz starega človeka je zasenčen s spomini. Obraz mladega človeka sije od pričakovanja. Star človek pravi: »Spominjam se, kako...« Mlad človek vpraša: »Kaj bo novega?« Če se hočeš zdeti mlajši kakor si govori o preteklosti samo toliko, kolikor je nezogibno potrebno.

Neka modra, stara dama je nekoč dejala: »Če boste sami vedeli za svojo starost, je drugi nikoli ne bodo uganili.« S tem je hotela reči: če se boš sam vsak trenutek zavedal, koliko let imaš in se zato varoval starostnih razvad, si boš s to pazljivostjo ohranil mladostnost.

Starost je samo kopica slabih razvad. Ne moremo preprečiti, da bi nam zobje ne gnili in lasje ne izpadali ali siveli, lahko pa se toliko zberemo, da vsak dan iznova korigiramo vse svoje slabe razvade, da se vsak trenutek zavedamo, kaj delamo in si tako ohranimo mladostni videz.

Neki pregovor pravi, da je ženska toliko stara, kolikor je videti: moški pa toliko, kolikor se počuti. Moderni čas je obrnil tale pregovor takole: vsak je toliko star, kolikor misli. Ko prenehamo duševno delati in rasti, se pričujemo starati. Samo stalni duševni napredek, neutrudljivo duševno delo in disciplina lahko dajo starosti možnost, da ne zaostaja za mladostjo. G. B.

Kako živeli vidijo

Morda ste se že kdaj vprašali, kako živeli s svojimi očmi vidijo svet in stvari okoli sebe. Ali tudi one vidijo svet v barvah, v luči in sencah? Ali pa svet s svojimi očmi drugače gledajo?

Pred manj ko tridesetimi leti so ameriški znanstveniki in naravoslovci ustanovili društvo, ki se je resno zanimalo za psihologijo življenja in z njo v zvezi ta slike, ki nastajajo v živalskih možganih. Društvo je napravilo na tisoče in tisoče poskusov z duševnostjo živali, od najmanjših do največjih. Prav tako so skušali ugotoviti vtise morskih živali in razvitih školjk.

S potpuzljivostjo in tisočimi poskusi se je naposled posrečilo temu društvu ugotoviti, kako vplivajo razni zvoki na možgane mravelj in rib. Ugotovili so, da lahko čebelum s posebnim dražljivim aparatom, ki ga pridrijo na njihove nožice, izboljšajo okus; da imajo kuščarji za nekatere barve posebno močan občutek in da ima ena vrsta rib poseben organ, s katerim vohajo slino, ki jo ribe njihove vrste izbljuvajo. Če s to slino pomazemo kamen na dnu ribnjaka, bodo vse ribe tiste vrste plavale za to slino kakor po nevidnem tiru.

Naposled so ugotovili, da imajo čebele poseben smisel za uredbo časa. Navadijo se prav lahko, da natanko vsaki dve uri jedo. Mehkužci imajo prav dober smisel za orientacijo, opiče so pa najbolj »inteligentne«.

Da bi si ljudje lahko nazorno predstavili, kako vidijo pes, mravlja ali riba, je pred kratkim društvo naravoslovcev v Newyorku odprlo posebno razstavo plastik in naravoslovja. Obiskovalci te razstave lahko s pomočjo posebne priprave in svetlobe gledajo svet, kakršnega vidijo različne živali. Prav gotovo imajo ta dognanja velik praktičen pomen. S pomočjo ugotovitev o duševnih zmognostih posameznih živali bodo namreč laže ugotovili tudi duševnost otrok, posebno pa še dojenčkov do enega leta.

Kakor bik tako tudi pes ne loči nobene barve. Pasja zenica je sicer za svetlobne izpremembe veliko občutljivejša kakor človeška, zato pa veliko manj dovzetna za razne fine. Brati pes nikdar ne bi mogel, ker ne bi mogel razločevati črke od črke. Sobo s poslikanimi stenami, barvastimi programi ter živahnim pohištvom, vidi pes samo v črni in beli barvi. Vseh drugih barv sploh ne razločuje.

Pri perutini in pticah je pa ravno narobe. Ptice prav dobro ločijo vse barve. Ker nimajo vohalnih organov, najdejo svojo hrano samo s pomočjo vida.

Ribe so na primer v vodi dalekovidne, na suhem bi pa bile kratkovidne. Zato vidijo ribe ribiča, ki sedi s trnkom ob vodi, čudno skaznega. Tisti del, ki je pod vodo, vidijo normalno, del nad vodo, pa dosti večji.

Zanimivo je tudi, kako vidijo žuželke. Oko muhe je dovzetno samo za nekatere vrste svetlobe, posebno močno pa občuti ultravijoličaste žarke. Zaradi čudne anatomske zgradbe mušjega očesa vidi vsak predmet kakor skozi mrežico. Po »Tempu«

Zakaj se življenje pogosto zdi brez cilja?

Glavni vzroki, zakaj se nekaterim ljudem zdi življenje brez cilja, so tile: Pomanjkanje izobrazbe, ko se otrok ne nauči inicijativnosti.

Sramežljivost in zapetost značaja, ki človeku preprečujeta, da se česa loti.

Nestalnost značaja, da človek nima moči, da bi se na kaj osredotočil.

Da si je človek izbral poklice brez zadostnega razmišljanja in da ta poklice ne ustreza njegovim sposobnostim.

Pesimizem, pogosto posledica enostranskega opazovanja življenja, ki pa utegne nepovoljno vplivati v vsakem pogledu.

H. C. ANDERSEN

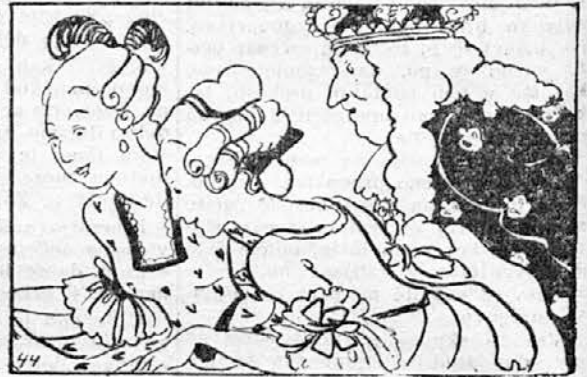

SVINJSKI PASTIRČEK

Kosmata kapa, kako je rentaciil! Tedaj ni bil nič podoben kralju.

Ko je prišel na dvorišče, je stopal čisto po tihem, dvorne dame ga niso slišale, saj so imele preveč opravka s štetjem poljubov, da bi bilo vse

prav in v redu. Pri vsakem poljubu so najprej zardele, potem se pa veselo spogledale. Cesar se je pa povzpел na konice prstov.

»Kaj je pa to?« je vprašal, ko je zagledal, da se poljubljata. Potem je pa v sveti jezi lopnil svojo hčer s copato po glavi, prav tedaj, ko je dobil svinjski pastirček šest in osemdeseti poljub.

»Izginita!« je zavpil cesar, kajti bil je silno jezen. In tako sta morala princeska in pastirček odpotovati iz njegovega kraljevstva. Princeska je milo jokala in se ozirala nazaj.

6

Tako je sjala princeska tam in jokala; svinjski pastirček jo je ošteval in dež je lil nanjo.

»Oh, jaz ubogo bitje.« je vzdihovala, »zakaj nisem rajši vzela lepega princa za moža! Oh, kako sem vendar nesrečna!« Dež je pa neusmiljeno lil nanjo, da je bila kar hitro mokra do kože.

Svinjski pastirček je pa stopil za neko drevo; obrisal si je črno barvo z obraza, slekel borne cape in oblekel svojo princčevsko obleko, tako lepo, da se je princeska morala prikloniti od občudovanja.

»Zdaj sem dosegel to, da te lahko zaničujem.«

»Oj, preljubi Avgustin, Vse je proč, proč, proč!«

In odšel je v svoje kraljestvo, ona je pa ostala zunaj in je lahko zapela:

»Oj, preljubi Avgustin, Vse je proč, proč, proč!«

KONEC

